

Đề bài

...Chở bao nhiêu đạo thuyền không chẳm
Đâm mấy thằng gian bút chẳng tà

(**Than đạo** -

Nguyễn Đình Chiểu)

Hãy trình bày ý kiến của em về quan niệm sáng tác của Nguyễn Đình Chiểu trong hai câu thơ trên. Quan niệm đó đã thể hiện trong tác phẩm của ông như thế nào?

Bài làm

Nguyễn Đình Chiểu là nhà thơ lớn của dân tộc. Ông đã để lại nhiều tác phẩm giá trị, đặc biệt là quan niệm sáng tác hết sức đúng đắn:

*...Chở bao nhiêu đạo thuyền không chẳm
Đâm mấy thằng gian bút chẳng tà*

(Than đạo)

Thuyền và *bút* là những hình ảnh ẩn dụ nhằm nói về các tác phẩm văn chương. *Đạo* là đạo làm người trong xã hội. Theo Nguyễn Đình Chiểu, tác phẩm văn chương phải miêu tả, phải thể hiện, phải ngợi ca đạo đức nhân dân, đạo đức làm người. Miêu tả bao nhiêu, ca ngợi bao nhiêu cũng không đủ. Còn *thằng gian* ở đây là những kẻ xấu xa, độc ác trong xã hội, bọn cướp nước và bán nước. Theo ông, văn chương phải chống lại kẻ ác, chống lại kẻ bán nước và cướp nước và chống lại bao nhiêu cũng không nhằm chán, quan niệm trên rất đúng đắn và đã chi phối cả cuộc đời sáng tác của ông. Đọc tiểu sử Nguyễn Đình Chiểu, ta thấy cuộc đời của ông gồm toàn những tai biến và bất hạnh. Bệnh tật mù lòa đã đến với ông giữa tuổi thanh xuân và ông đã phải sống suốt bốn mươi năm trời trong cảnh tối tăm đó. Những năm đó, chế độ phong kiến suy tàn, cái ác tràn lan khắp nơi. Quê hương ông bị thực dân Pháp chiếm đóng, nhân dân sống trong cảnh lâm than. Bất hạnh của đời riêng hòa trong bất hạnh chung của dân tộc. hoàn cảnh đó đã giúp Nguyễn Đình Chiểu hòa mình vào cuộc đấu tranh yêu nước của dân tộc.

Bị mù, không thể cầm gươm súng, ông dùng ngòi bút để chiến đấu. Và ngay từ đầu Nguyễn Đình Chiểu đã vạch cho mình một con đường đúng đắn: dùng văn đấu tranh để bảo vệ đạo đức của con người, đấu tranh cho tự do của đất nước, hạnh phúc của nhân dân. Hai câu thơ trên là tuyên ngôn của nhà thơ: chức trách của người nghệ sĩ, nhiệm vụ của văn học. Tuyên ngôn đó thể hiện tinh thần chiến đấu của người nghệ sĩ: nhà thơ phải là chiến sĩ, như Bác Hồ đã viết:

Nay ở trong thơ nên có thép

Nhà thơ cũng phải biết xung phong

Thơ xưa thiên về ca ngợi cảnh thiên nhiên: *mây, gió, trăng, hoa, tuyết, núi, sông*. Nguyễn Đình Chiểu không chịu ảnh hưởng khuynh hướng này, ông tâm đắc với quan niệm *văn dĩ tải đạo*, văn phải chở đạo của Nguyễn Đình Chiểu phải chăng là sự hình tượng hóa quan niệm tiến bộ của người xưa về chức năng, nhiệm vụ của văn học. Do quan niệm tiến bộ đó, trong tác phẩm của ông, tình cảm yêu, ghét rạch ròi. Trong truyện *Lục Vân Tiên* có khá nhiều nhân vật. Các nhân vật đó được chia ra làm hai trận tuyết: thiện và ác, đạo đức và gian tà. Ông quán, ông bà thuyền chài, người tiều phu, anh tiều đồng, anh bạn nóng tính Hớn Minh đều được Nguyễn Đình Chiểu trân trọng đề cao. Họ là những con người lương thiện, giàu lòng thương người, là những nho sĩ chân chính. Đó là những con người trọng

nghĩa khinh tài, vì nghĩa mà cứu Vân Tiên. Lục Vân Tiên và Kiều Nguyệt Nga là hai nhân vật chính, được Nguyễn Đình Chiểu hết lời ca ngợi. Ông gửi gắm vào hai nhân vật này tâm huyết của mình, quan niệm làm người:

Trai thời trung hiếu làm đầu

Gái thời tiết hạnh làm câu trau mình.

Mặt khác, tác phẩm *Lục Vân Tiên* còn vạch mặt, lên án bọn gian tà trong xã hội. Đó là cha con Võ Thê Loan tráo trở, bắt nhân tìm cách hãm hại Vân Tiên khi chàng gặp hoạn nạn. Đến khi Vân Tiên công thành danh toại thì cả nhà lại kéo nhau ra đón. Ngòi bút Nguyễn Đình Chiểu đã vạch trần tâm địa bỉ ổi của bọn người bội bạc. Ngòi bút Nguyễn Đình Chiểu cũng phơi bày tâm địa xấu xa của bọn Bùi Kiệm, Trịnh Hâm. Chúng đã lập mưu giết tiêu đồng, đẩy Vân Tiên xuống biển và bọn người bạc ác đó đã bị trừng trị đích đáng.

Khi thực dân Pháp xâm lược Việt Nam, Nguyễn Đình Chiểu dồn tâm lực của mình vào các tác phẩm yêu nước: ca ngợi các nghĩa sĩ đã hi sinh trong công cuộc chống ngoại xâm, tố cáo bọn xâm lược, thái độ thiếu trách nhiệm của triều đình nhà Nguyễn.

Thơ văn Nguyễn Đình Chiểu gây xúc động sâu sắc cho hàng triệu trái tim:

...Ngày xuân mà cảnh chẳng xuân

Mây sầu gió thảm biết chừng nào thanh.

(Ngư tiều vãn đáp y thuật)

...Hỏi trang dẹp loạn rày đâu vắng

Nỡ để dân đen mắc nạn này.

(Chạy Tây)

Trước sự hi sinh của nghĩa sĩ lục tỉnh, Phạm Tòng, Trương Định, Nguyễn Đình Chiểu ghen ngào:

...Gần Côn Lô, xa Đại Hải, máu thâu trôi nổi ai nhìn

Hàng cai đội bậc quân cơ, xương thịt rã rời ai cắt...

(Văn tế nghĩa sĩ trận vong Lục tỉnh)

...Ngọn cờ ứng nghĩa trời chưa bể

Cái án Bình Tây đất vội chôn

Nỡ khiến anh hùng rơi giọt lụy

Làm rằm ba chữ diếu linh hồn...

(Điếu Trương Định)

Không thể cầm gươm súng giết giặc thì Nguyễn Đình Chiểu dùng thơ văn để chiến đấu. Nhờ đâu Nguyễn Đình Chiểu có được quan niệm sáng tác tiến bộ như vậy? Trước hết là ông đã tiếp thu được trong tác phẩm xưa. Những tác phẩm xuất sắc của các tác giả xưa đã lay động tâm hồn ông, giúp ông rút ra những kết luận đúng đắn.

Nhưng có lẽ ảnh hưởng này không phải là chủ yếu. Điều có ảnh hưởng quyết định đối với ông là tấm lòng yêu nước, cuộc chiến đấu chống ngoại xâm anh dũng tuyệt vời của nhân dân ta, là tấm lòng quý mến, yêu thương của bà con trong xóm. Tấm lòng cao cả của nhân dân đã lay động tâm hồn anh. Ông gắn bó với nhân dân, sáng tác để phục vụ công cuộc kháng chiến và ông đã trở thành lãnh tụ tinh thần của cuộc kháng chiến ấy.

Từ cuộc đời và sự nghiệp văn chương của Nguyễn Đình Chiểu, thế hệ trẻ hôm nay rút ra được nhiều bài học quý giá: cống hiến trọn đời mình cho dân tộc dù hoàn cảnh éo le đến đâu cũng không ngã lòng, thối chí... Là học sinh, em nguyện học tập ông, ra sức tu dưỡng, phấn đấu, sáng tác văn nghệ theo con đường ông đã vạch ra.

Nguyễn Lan Hương